

307. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 12 X 1885 Rkp. BJ 13135 k. 64-66.

[Tłumaczenie:]

[k. 64r]

12 października 1885

Magdeburg

Drogi przyjacielu,

Dziękuję za „Le Correspondant”¹, który właśnie otrzymałem, i mimo że byłem bardzo cierpiący, od razu zabrałem się do lektury. Właśnie skończyłem i czuję się wciąż bardzo zmieszany – gdyż nie potrafię ocenić tej pracy, z taką pompą u nas zapowiadanej... Pod względem stylu i faktury przypomina mi to Klaczkę², z jego przesadną i wyszukaną manierą, przybierającą nienaturalny ton... Poszukiwania historyczne sprowadzają się do czegoś bardzo niewielkiego i nic z tego nie wynika... jest to zagmatwane i blade. Nie wnosi to nic nowego ani dla Francuzów, ani tym bardziej dla Polaków. Waliszewski jednocześnie opublikował (znam jedynie tytuł) to samo, lub mniej więcej to samo, w „Bibliotece Warszawskiej”³ – po polsku. Tyle hałasu o nic... ale niech Pan nie zapomni o wysłaniu mi ciągu dalszego...

Śmierć Antoniego Zaleskiego⁴ bardzo mną poruszyła – dobrze go znałem i to od dawna. Trzydzieści lat temu niewiele brakowało, a stałby się znany dzięki ilustracjom do Paska⁵... Spotkałem się z nim podczas mojego ostatniego pobytu we Florencji – był bardzo zmieniony i miał nową rodzinę. Koniec! Biedny człowiek!

[k. 64v] Jeśli chodzi o Lenartowicza⁶, wciąż jest chory, ale się leczy. Zaleski był jego przyjacielem i należał do tej samej grupy, która bardzo się skurczyła.

Wołyński⁷, który był skłócony z Lenartowiczem, jedzie do Rzymu. Obawiam się, żeby nam wszystkim nie wyrządził szkody, ponieważ potrafi siał zamieszanie...

---

¹ „Le Correspondant” – zob. list nr 275.

² Julian Klaczko – zob. list nr 167.

³ Kazimierz Waliszewski, *Maria Mantuańska, królowa polska...* – zob. list nr 276.

⁴ Antoni Zaleski – zob. list nr 97. W 1869 r. poślubił Julię z Prozorów 1v. Jaczewską (1829-1897).

⁵ Jan Chryzostom Pasek (1636-1701) – żołnierz, autor *Pamiętników* spisywanych w latach 1690-1695.

⁶ Teofil Lenartowicz – zob. list nr 84.

⁷ Artur Wołyński (1844-1893) – powstaniec styczniowy, polski historyk, ksiądz katolicki, publicysta, działacz emigracyjny we Włoszech, współtwórca i darczyńca Muzeum Kopernika w Rzymie.

Nie mając nic lepszego do roboty, czytam, co tutaj piszą na temat wyniku wyborów, i widzę, że się obawiają reakcji monarchicznej – a nawet upadku republiki, z której ludzie podobno w ogóle nie są zadowoleni. Jestem tym zaskoczony, nic z tego nie rozumiem.

Projekt pomnika Pańskiego sławnego ojca⁸, nieukończony przez Matejkę⁹, mimo wszystko i wbrew wszystkim posuwa się do przodu... ale skończy się na nowym konkursie, gdyż obecnie musi to być śmieszne.

Dziękuję – mój drogi Panie Władysławie – niech się Panu wiedzie i proszę o mnie nie zapominać!

[k. 65r] Ściskam Pańskie dłonie i jestem szczerze Panu oddany,

Józef Ignacy Kraszewski

---

⁸ Pomnik Adama Mickiewicza w Krakowie – zob. list nr 204.

⁹ Jan Matejko – zob. list nr 233.